Motion
1978/79:683

av Lars Werner m. fl.
om skärpning av kapitalbeskattningen

Innehavet av kapital beskattas på skilda sätt. Avkastningen av kapitalinnehavet beskattas till sitt nominella belopp inom ramen för det nuvarande inkomstskattesystemet. Härvid medges ett schablonmässigt sparavdrag. Den skattekraft som förmögenhetsinnehavet ger beskattas genom den årliga statliga förmögenhetsskatten. Dessa båda beskattningsformer är samordnade genom den s. k. 80/85-regeln, som medger en begränsning av det sammanlagda skatteuttaget. Kapitalbeskattningen är utformad som ett sambeskattningssystem.

Vid överlåtelse av kapital uppkommer vissa beskattningseffekter för överlåtare eller förvärvare. Har överlåtelsen s. k. onerös karaktär, beskattas överlåtaren i en del fall för inkomst av tillfällig förvärvsverksamhet, s. k. reavinstbeskattning. Har överlåtelsen s. k. benefik karaktär, beskattas gåvotagaren för den ökade skattekraft gåvan medför. Vid förvärv av kapital på grund av dödsfall uttas arvsskatt.

Helt allmänt kan sägas, att kapitalskatternas andel av de totala direkta skatteinkomsterna har starkt minskat. Medräknas även den indirekta skatten, torde siffrorna halveras. Sålunda har förmögenhetsskattens andel sjunkit från 1,9 % 1950 till 0,4 % 1977. Arvs- och gåvoskattens andel har på motsvarande sätt minskat från 0,8 % till 0,2 %.

Beträffande realisationsvinster saknas motsvarande möjlighet till jämförelse. I propositionen 1978/79:54 s. 17 medger föredragande statsrådet, att "betydande reala vinster undgår beskattning" vid beräkning av realisationsvinst vid avyttring av fastighet. På grund av utformningen av reavinstreglerna är det dessutom möjligt att i stor utsträckning avyttra lös egendom utan att skatteeffekter uppkommer.

Beträffande beskattningen av inkomst av kapital har regeringen infört långtgående skattelättnader vid bl. a. aktiefondsparande.

Orsaken till förmögenhetsskattens minskade statsfinansiella betydelse kan återföras på de av regeringen införda avsevärda skattelättnaderna för förmögenhet nedlagd i rörelse eller jordbruk. Lättnaderna består i en särskilt förmånlig värdering av dessa tillgångar. – Det bör erinras att aktiebolag f. n. är befriade från förmögenhetsskatt. Endast aktieinnehav beskattas därvid. Även stiftelserna är i stor utsträckning befriade från förmögenhetsskatt. På detta sätt undgår stora reella värden förmögenhetsskatt. – Vidare kan nämnas att minskningen av förmögenhetsskatteuttaget har att göra med beskattningen av stora förmögenheter. Endast förmögenhet över 200 000 kr. är f. n.

skattepliktig. Dessutom tillämpas mycket frikostiga regler vid värdering av viss egendom, t. ex. fastigheter.

Motiv för kapitalbeskattning

Den löpande avkastningen av kapitalinnehav ger ett arbetsfritt skattekraftstillskott. Det bör därför vara naturligt, att denna typ av inkomst utsätts för en minst lika stark beskattning som arbetsinkomster. Så är f. n. inte fallet.

F. n. utgår inga egenavgifter på kapitalinkomster. Enligt vår mening saknas anledning till att gynna kapitalägare, som på detta sätt erhåller del i det mervärde som skapats av andra. Det tål att påpekas, att senare års skatteomläggningar medfört en förskjutning i relationen skatter/avgifter. De höjda avgifterna har tillåtits inkräkta på utfallen av avtalsrörelserna. Någon motsvarande minskning i inkomstökningen har kapitalägarna icke belastats av. Tvärtom har de dragit fördel av de sänkta marginalskattesatserna.

Vidare är vårt nuvarande skattesystem uppbyggt på en beskattning av nominella värden. Hänsyn till inflationens verkningar tas därför inte. Inflationen gynnar låntagarna. Genom den obegränsade rätten till avdrag för s. k. gäldräntor förstärks dessa effekter. Ej heller tas hänsyn till de värdeökningar som kapitalet undergår till följd av inflationen. Vpk har i motion 1978/79:307 till riksmötet krävt att hela avdragssystemet görs om. Därvid bör de flesta avdrag slopas. Ränteavdragens omfattning bör begränsas avsevärt. Något underskott i förvärvskälla bör inte få uppkomma.

Den som innehar förmögenhet äger en större skattekraft än andra. Kapitalägarna behöver ej avyttra sitt kapital för att realisera denna skattekraft. Detta sker i stället genom belåning av kapitalet. Härigenom kommer kapitalet att tillföra honom reella tillgångar för privat konsumtion eller investeringar i nya kapitaltillgångar. F. n. beskattas icke kapitaltillskott i form av lån, trots att dessa i hög grad utnyttjas för privat konsumtion. Däremot medges avdrag för gäldränta. Det tål att nämnas, att ett av huvudmotiven för införandet av lagen om statlig förmögenhetsskatt var att möjliggöra största möjliga skattesänkning för lägre inkomsttagare. Detta motiv äger alltjämt giltighet. Riksrevisionsverket har i årsskriften "Statens finanser" visat att skattetrycket för höginkomsttagare är högst formellt. Det utjämnande momentet har nästan helt eliminerats vid den statliga beskattningen. Vpk:s ledamot i 1972 års skatteutredning pekade på detta förhållande och påtalade bristen i att de fördelningspolitiska aspekterna inte berörts. Ej heller togs kapitalbeskattningen upp på ett tillfredsställande sätt, trots att detta område var ett av de stora arbetsområdena. Mot denna bakgrund kan det vara befogat att kräva skärpningar i beskattningen av stora förmögenheter i avvaktan på att åtgärder vidtas, syftande till att säkra en reell inkomstutjämning via skatten. Detta för att motverka en icke önskvärd förmögenhetstillväxt hos höginkomsttagare. I allt fall bör skalorna skärpas. Förmögenhetsskatten uttas nu efter en skala

som börjar med 1 % i skiktet 200 000–275 000 kr. och därefter successivt ökar till 2,5 %. Vi föreslår en höjning av skatteuttaget med en procentenhet i vart och ett av de nuvarande skikten, vilket alltså ger en skala som löper från 2 till 3 %. Dessutom föreslås en ny skiktgräns vid 2 milj. kr. och en skattesats i detta skikt av 4 %.

Värdering

Som nämnts värderas tillgångar oftast till alltför låga värden. Den långa tidsrymden mellan fastighetstaxeringarna gör t. ex. dessa uppenbart olämpliga som avdragsgrund i kapitalskattehänseende.

Utgångspunkten bör vara att värdet på all egendom i skattehänseende upptas till det verkliga värdet.

Vid beskattning av den skattskyldiges totala skatt tas hänsyn till förhållandet mellan inkomsten och den totala skattens storlek. Till följd härav kan såväl den statliga inkomstskatten som den statliga förmögenhetsskatten komma att nedsättas. Detta hindrar en effektiv beskattning av större förmögenheter. I skydd av regeln kan en fortsatt förmögenhetstillväxt ske med förmånlig beskattning. Regeln kan utnyttjas av höginkomsttagare med omfattande avdrag, vilka till följd därav redovisar låg beskattningsbar inkomst. Vpk hävdar att skatten på förmögenhet och inkomst skall bestämmas oberoende av varandra. 80/85-regeln bör därför avskaffas.

Reavinstbeskattningen

Som framhållits innebärdet nuvarande realisationsvinstskattesystemet att betydande inkomster undandras beskattning. Detta har särskild betydelse i den kris som nu skakar den kapitalistiska ekonomin. I denna kris ingår inflationen. Den medför en ökad efterfrågan av kapitalplaceringsvaror. Fastigheter, konst, ädelstenar m. m. blir alltmer begärliga varor. Detta innebär att överlåtelser av dessa varor ger upphov till stora spekulationsvinster. Det nuvarande skattesystemet skyddar denna improduktiva verksamhet. Realisationsvinster medför en kraftigt ökad skattekraft. Vpk anser att reavinstsystemet bör bygga på följande principer:

1. Hela realisationsvinsten bör vara skattepliktig.
2. Även realisationsvinst från avyttring av lös egendom avsedd för personligt bruk bör vara skattepliktig.
3. Reavinstbeskattningen bör vara av minst samma skärpa som beskattningen av arbetsinkomster.

Därutöver bör en teknisk översyn av reglerna för beräkningen av den skattepliktiga vinsten ske. De ovan angivna principerna bör därvid vara vägledande. Vidare bör nu gällande uppskovssystem vid reavinst på grund av avyttring av fastighet avskaffas. Anledning för samhället att bidra med skattemedel till kontantinsats eller liknande vid förvärv av ersättningsfas-

tighet saknas enligt vår mening. Vidare bör reglerna kring avyttring av aktier i fåmansföretag ses över i skärpande riktning. Dessa avyttras ofta efter en snabb tillväxt, som delvis finansierats via uppskjuten beskattning av vinster som fonderats i företaget. Sådana vinstmedel bör alltid beskattas vid överlåtelse av företaget.

Stiftelserna

Slutligen bör den nuvarande skattefriheten för vissa stiftelser avskaffas. De avser oftast att bevara makten åt finansfamiljer. Förmögenhetstillväxt och maktkoncentration kan fortgå ostört i dessa stiftelser.

Tillskott i form av arv och gåva medför normalt att en avsevärd skattekraft tillförs mottagaren. Genom arvs- och gåvoskattelagarnas utformning kan emellertid stora belopp undgå en rättvis beskattning. Stiftelser erhåller sålunda i stor utsträckning skattefrihet vid sådana förvärv. Genom dispositioner från arvlåtarens sida kan vidare beskattningen av tillgången förskjutas framåt i tiden. Ett otal konstruktioner i skatteundandragande syfte kan här tänkas. Beträffande värderingsreglerna gäller här samma problem som ovan framhållits vid förmögenhetsbeskattningen. Även genom s. k. arvsavståenden kan påtagliga lättnader nås. Dessa avståenden torde inte ha några andra motiv än att undvika skatt. Allmänt kan sägas att gällande system möjliggör undvikande av skatt genom avancerad skatteplanering. Denna möjlighet utnyttjas naturligt nog oftast vid större arvsfall. Arvs- och gåvoskatten bör skärpas.

Kontrollfrågor

Ofta anförs kontrollskäl mot att skärpa ifrågavarande skatter. En utredning för översyn härav bör då uppenbarligen tillsättas. Inkomstskattesystemet bör utformas så att en korrektare redovisning av kapitalmedlen sker. Kontrolluppgiftssystemet bör byggas ut.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda föreslås

att riksdagen uttalar sin anslutning till de i motionen framlagda förslagen om en skärpning av kapitalbeskattningen och hos regeringen begär att förslag härom snarast föreläggs riksdagen, innebärande

1. höjning av skatten på stora förmögenheter enligt i motionen angiven skala,
2. slopande av 80/85-procentsregeln,
3. höjning av skatten på arv och gåvor med i genomsnitt 50 %,
4. skärpning av realisationsvinstbeskattningen genom att den

grundas på följande principer
a) hela realisationsvinsten bör vara skattepliktig,
b) även realisationsvinst från avyttring av lös egendom avsedd för personligt bruk bör vara skattepliktig,
c) beskattningen av realisationsvinsten bör vara av minst samma skärpa som beskattningen av arbetsinkomster,

5. beskattning av stiftelser.

Stockholm den 23 januari 1979

LARS WERNER (vpk)

EIVOR MARKLUND (vpk) C.-H. HERMANSSON (vpk)

NILS BERNDTSON (vpk) JÖRN SVENSSON (vpk)

TOMMY FRANZÉN (vpk)

GOTAB 61143 Stockholm 1979